

ПЕРЕТИН ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ ЧЕРЕЗ КОНТРОЛЬНІ ПУНКТИ В'ЇЗДУ-ВИЇЗДУ

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ

Жовень 2018

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
	КОРОТКИЙ ОГЛЯД	3
1	ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ	4
2	МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ	5
3	ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ	6
4	ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ	9
5	НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ	11

ВСТУП

Цей звіт містить інформацію, зібрану протягом жовтня Благодійним Фондом «Право на захист» в рамках опитування на п'яти контрольних пунктах в'їзду-виїзду (КПВВ) на неконтрольовані Урядом України території (НКУУТ), що регулярно проводиться з червня 2017 року. КПВВ розташовані у Донецькій («Майорське», «Мар'їнка», «Гнутає» та «Новотроїцьке») та Луганській («Станиця Луганська») областях. Опитування є частиною моніторингу порушення прав населення, що постраждало від конфлікту, та проводиться у рамках проекту «Адвокація, захист та правова допомога внутрішньо переміщеним

особам України», що реалізується БФ «Право на захист» за підтримки Агентства ООН у справах біженців (UNHCR). Мета опитування – вивчити причини та проблеми осіб, які подорожують між НКУУТ і територіями, контрольованими Урядом України (КУУТ), а також умови та ризики, пов'язані з перетином лінії зіткнення через КПВВ. Важливо зазначити, що результати опитування не можуть бути екстрапольовані на всіх, хто перетинає лінію зіткнення, але допомагають виявляти потреби й тенденції, а також забезпечувати доказову базу для адвокаційної діяльності. Методологія збору даних була однаковою на всіх

КПВВ. Представники БФ «Право на захист» опитували цивільних осіб на КПВВ у пішохідній та автомобільній чергах до або з КУУТ. Опитування проводилось анонімно та на добровільних засадах. Усі опитані були поінформовані щодо мети опитування. В основу звіту покладено дані, зібрані в жовтні 2018 року протягом 44 візитів на п'ять КПВВ. Більше статистичних даних можна побачити за посиланням <https://goo.gl/fZxXD1>. На цей звітний період вплинуло проведення ремонтних робіт на КПВВ «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська».

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

- Загальне демографічне співвідношення залишається відносно стабільним протягом всіх етапів опитування. Жінки, старші за 60 років, становлять переважну більшість респондентів (35% цього місяця).
- Абсолютну більшість респондентів (87%) становили мешканці НКУУТ. Мешканці КУУТ мають значно менше причин подорожувати через лінію зіткнення, ніж мешканці НКУУТ, що залишається сталим трендом.
- Реконструкція КПВВ «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська» продовжувалася протягом усього звітнього періоду. Дорожні роботи проводилися на КПВВ «Гнутає».
- Оскільки кількість автоматизованих робочих місць із перевірки документів та співробітників

Державної прикордонної служби була збільшена в вересні в рамках проведення реконструкції, черги на КПВВ «Станиця Луганська» суттєво зменшилися. Кількість робочих місць збільшилася з 10 до 20 в обох напрямках на КПВВ з боку КУУТ.

- Більшість респондентів (58%) витрачали від 4 до 5 годин на перетин лінії зіткнення. Найбільше часу займав перетин лінії зіткнення через КПВВ «Мар'їнка». Тривалість проходження КПВВ «Станиця Луганська» була найменшою. Процес перетину був більш тривалим на блокпостах з боку НКУУТ на всіх КПВВ, крім «Станиця Луганська» через більш ретельні процедури контролю з боку КУУТ на цьому КПВВ.

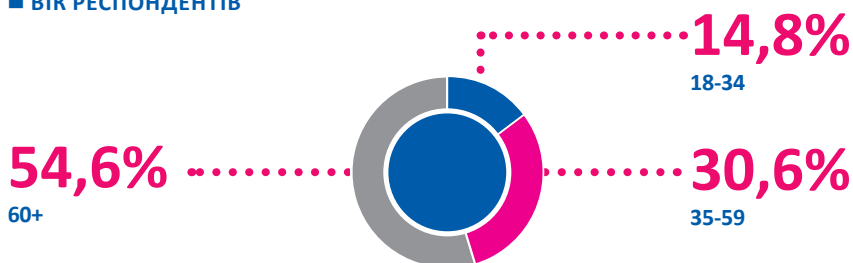
КПВВ Гнутає»

1 ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ

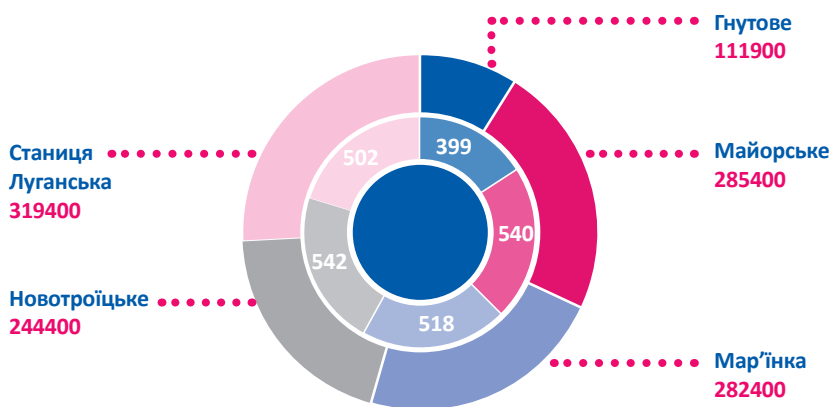
Протягом звітного періоду представники БФ «Право на захист» опитали 2 501 особу, які перетинали лінію зіткнення. 53% з них подорожували на КУУТ, 47% на НКУУТ.

Більшість опитаних були жіночої статі (64%), 36% становили особи чоловічої статі. 7% від усіх респондентів подорожували з дітьми. Особи похилого віку залишаються найбільшою віковою групою (54.6% від усіх респондентів), що, найімовірніше, пов'язано з адміністративними процедурами, які особи з реєстрацією на НКУУТ мусять проходити для отримання пенсій та соціальних виплат. Демографічне співвідношення респондентів залишається доволі стабільним протягом усього часу проведення опитування.

■ ВІК РЕСПОНДЕНТІВ

■ СПІВВІДНОШЕННЯ РЕСПОНДЕНТІВ ПО КПВВ

Кількість респондентів ■ Кількість перетинів

КПВВ «Майорське»

2 МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ

Лише 13% від усіх респондентів зазначили КУУТ місцем свого проживання під час проходження опитування. Важливо зазначити, що мешканці КУУТ мають значно менше причин подорожувати через лінію зіткнення, ніж мешканці НКУУТ, що залишається сталим трендом.

До початку конфлікту на КУУТ проживали 4% від усіх опитаних осіб. Майже всі вони (103 з 104 осіб) вказали КУУТ місцем свого постійного проживання під час проходження опитування. 87% таких респондентів були у віці від 18 до 59 років. Більшість з них (68%) були опитані на КПВВ «Станиця Луганська».

69% з усіх респондентів ніколи не змінювали місце свого проживання внаслідок конфлікту. Більшість респондентів, які змінювали місце свого проживання принаймні один раз, повернулися до свого постійного місця проживання.¹ 95% цих респондентів зазначили місцем свого проживання НКУУТ. Втім, опитування не містить даних про те, коли вони повернулися.

Респонденти вказали декілька причин, що змусили їх повернутися до місць, де вони проживали до початку конфлікту. Найбільш поширеними причинами для повернення були бажання проживати вдома та стабілізація ситуації (70% та 70,2% відповідно). Неможливість залишити житло без нагляду через страх втратити майно

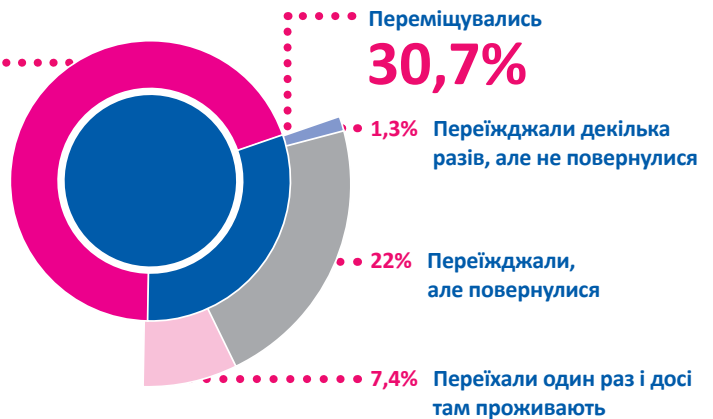
■ ПЕРЕМІЩЕННЯ

Не переміщувались

69,3%

Переміщувались

30,7%

■ ПРИЧИНИ ПОВЕРНЕННЯ²

70,2%

(47%) та висока вартість оренди (30%) також були поширеними причинами повернення. Не зважаючи на значну різницю в співвідношенні причин повернення у порівнянні з попереднім періодом (наприклад, у вересні 50% осіб, що повернулися, пояснили своє рішення стабілізацією ситуації, тоді як у жовтні цю відповідь зазначило

на 20% більше респондентів), порівняння даних опитування з різних етапів є неприпустимим, оскільки опитуванням не передбачено збір інформації про те, коли саме особа змінила місце проживання. Загалом, ознак масового повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) не спостерігається.

¹ Важливо зазначити, що результати опитування не охоплюють внутрішньо переміщених осіб та мешканців НКУУТ, які не подорожують через лінію зіткнення.

² Респонденти могли обрати декілька причин.

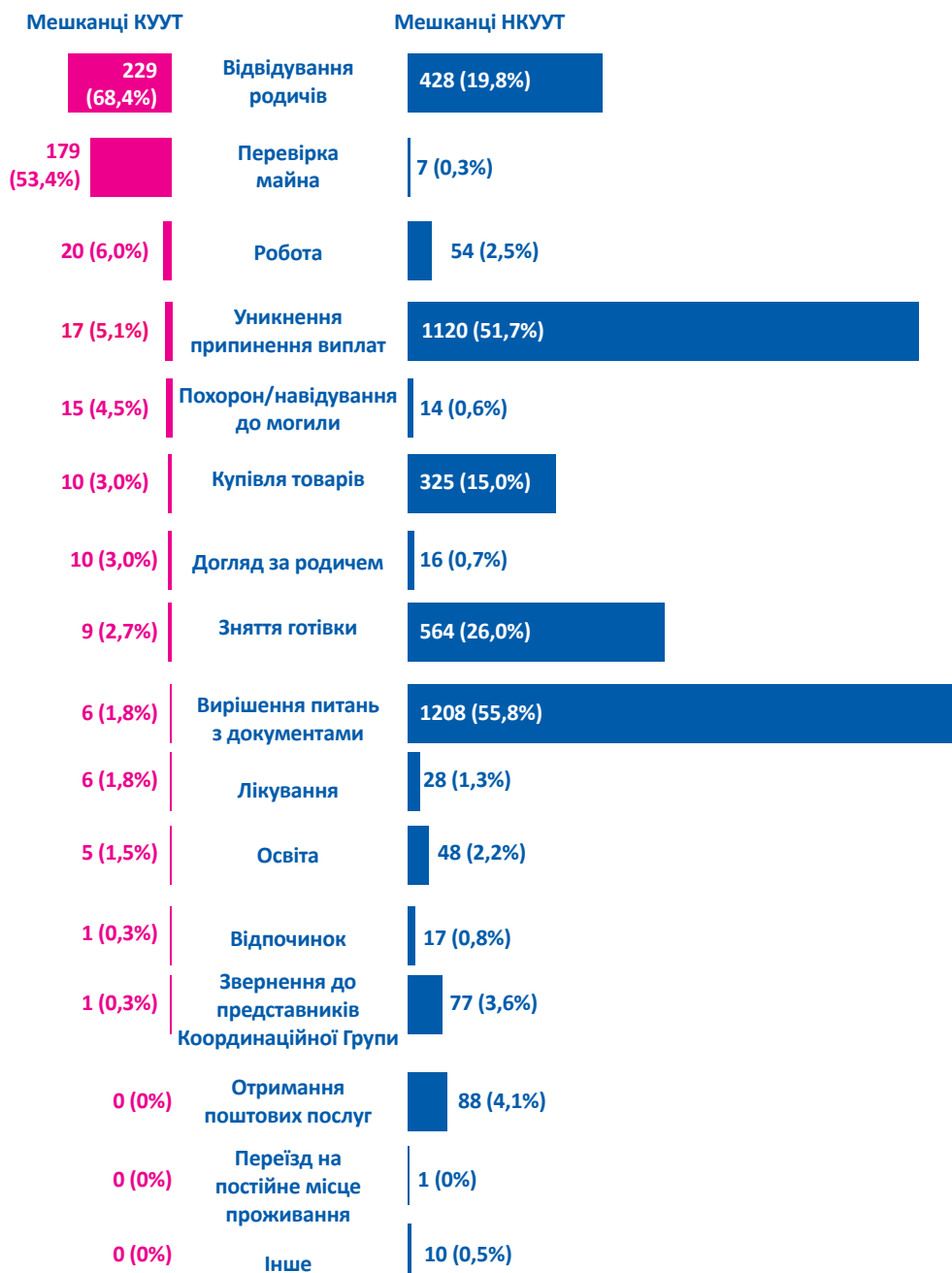
3 ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ

Причини перетину суттєво відрізняються залежно від місця проживання особи. Найбільш поширеними причинами перетину серед мешканців НКУУТ були розв'язання проблем з документами, уникнення припинення виплат унаслідок перевищення 60-денного терміну відсутності на КУУТ, навідування родичів та зняття готівки. Мешканці КУУТ переважно навідували родичів та перевіряли майно.

Серед 103 мешканців КУУТ, які проживали на КУУТ і до початку конфлікту, 18% перетинали лінію зіткнення у зв'язку з роботою. Більшість із цих респондентів були опитані на КПВВ «Станиця Луганська». Така частка пояснюється труднощами з працевлаштуванням в районах Луганської області, що змушує людей шукати можливості у великих містах області, які зараз переважно відносяться до НКУУТ.

Причини перетину майже не змінилися в порівнянні з вереснем, за винятком незначного зниження кількості мешканців КУУТ, що подорожували аби відвідати родичів. Таке зниження носить сезонний характер та збігається зі спостереженнями 2017 року.

■ ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ³

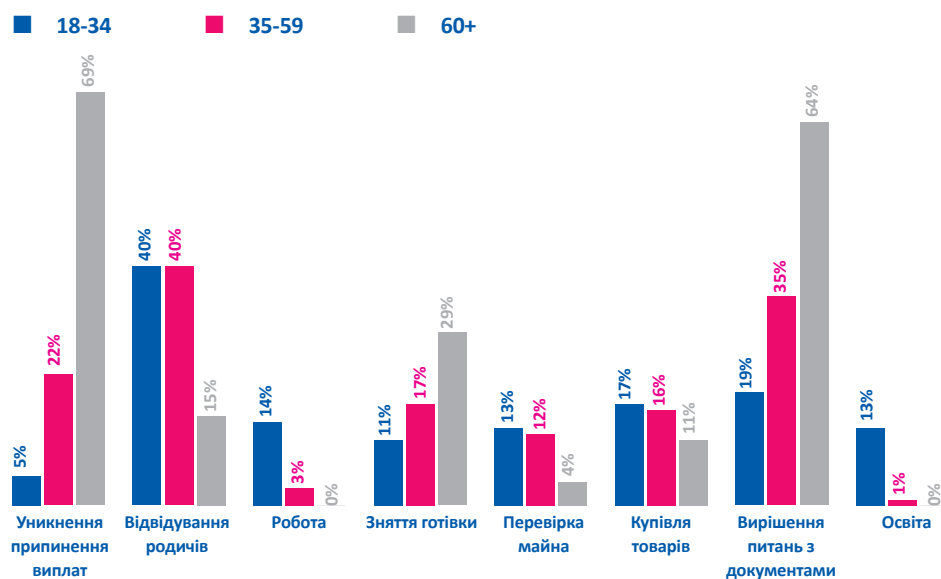
³ Респонденти могли обрати декілька причин. Відсоток розраховувався відповідно до кількості осіб, які зазначили КУУТ або НКУУТ місцем свого постійного проживання під час проходження опитування.

Причини перетину також відрізнялися залежно від вікових категорій, до яких належали респонденти. Особи у віці понад 60 років переважно подорожували аби розв'язати проблеми з державними структурами, документами або банківськими сервісами, тоді як респонденти у віці від 18 до 34 переважно навідували родичів. Загалом, респонденти молодшого віку мали менше причин подорожувати через лінію зіткнення. Респонденти у віці від 18 до 34 років дещо частіше подорожували у зв'язку з роботою. Частка цих респондентів збільшилася з 8% у вересні до 14% у жовтні. 62% з них (31 особа) були мешканцями НКУУТ.

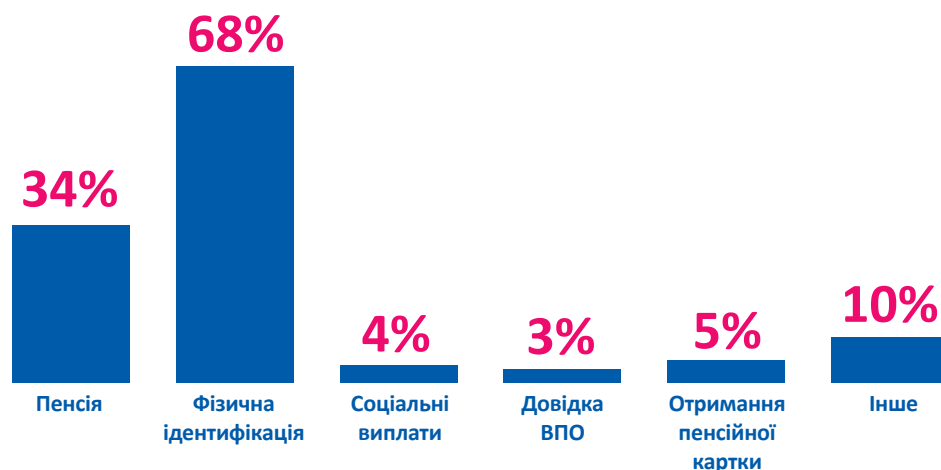
Потреба пройти фізичну ідентифікацію в «Ощадбанку» (68% від усіх респондентів, що перетинають лінію зіткнення для розв'язання проблем з документами) та поновлення виплати пенсії (34%) залишаються найбільш поширеними проблемами із документами. Серед інших причин респонденти переважно називали подачу документів для отримання внутрішнього паспорту або паспорту для виїзду за кордон.

13% від усіх респондентів зазначили купівлю товарів серед причин перетину лінії зіткнення. 97% з цих респондентів подорожували на КУУТ. Продукти харчування залишаються найбільш затребуваним товаром. Серед інших товарів респонденти переважно зазначали побутові прилади. Значних змін у порівнянні з попереднім місяцем не спостерігалось.

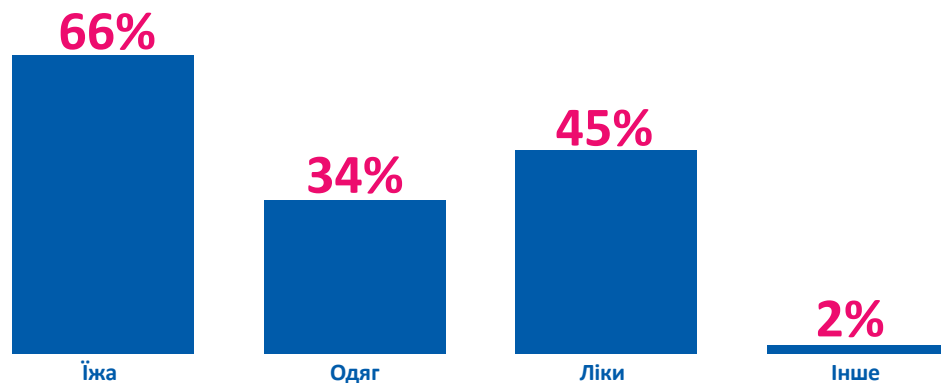
■ ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ ЗА ВІКОМ⁴

■ ТИПИ ПИТАНЬ ШТОСОВНО ДОКУМЕНТІВ

■ ТОВАРИ, ЯКІ КУПУЮТЬ

⁴ Респонденти могли обрати декілька причин. Відсоток розраховувався відповідно до кількості осіб в даній віковій групі.

Співвідношення респондентів за частотою перетину лінії зіткнення залишилося майже незмінним у порівнянні з вереснем. Більшість респондентів (67%) стверджували, що перетинали лінію зіткнення раз на квартал. Зважаючи на віковий розподіл, це швидше за все пов'язано з вимогами українського законодавства щодо отримання пенсій та соціальних пільг особами, які зареєстровані на НКУУТ, такими, як перевірка фактичного місця проживання та фізична ідентифікація в «Ощадбанку».

15% від усіх опитаних осіб зазначили, що вже перетинали лінію зіткнення раніше протягом цього звітного періоду. Подальші графіки в даному розділі містять інформацію щодо тривалості перетину лінії зіткнення у жовтні. Більшість (58%) з цих респондентів витратили від 4 до 5 годин на проходження КППВ з обох сторін лінії зіткнення. Процес перетину дещо сповільнився в порівнянні з вереснем: кількість осіб, які витратили 4-5 годин зросла на 10%. Значне збільшення тривалості перетину спостерігалось на КПВВ «Майорське» у зв'язку з недостатньою кількістю працівників ДФС⁵ та більш ретельними перевірками особистих речей на КУУТ.

Більшість респондентів (61%) зазначили, що витратили більше часу на проходження контрольних пунктів на НКУУТ. Втім, кількість таких респондентів помітно зменшилася в порівнянні з попереднім місяцем. КПВВ «Станиця Луганська» залишається єдиним, де більшість респондентів вказали, що витратили більше часу на проходження контрольних пунктів на КУУТ через більш ретельні процедури контролю, ніж на НКУУТ. Проте, кількість респондентів на цьому КПВВ, які стверджували, що витрачений час був

■ ЧАСТОТА ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ (ЗА ВІКОМ)

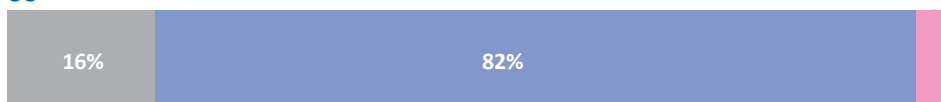
18-34

35-59

60+

- Щодня
- Щотижня
- Щомісяця
- Щокварталу
- Раз на півроку або рідше
- Вперше

■ ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

Жовтень

Вересень

- Менше 1 години
- 1-2 години
- 2-3 години
- 4-5 годин
- 5+ годин
- Немає відповіді

■ ТРИВАЛІСТЬ ОЧІКУВАННЯ НА РІЗНИХ КПВВ

Жовтень

Вересень

- Довше на НКУУТ
- Довше на КУУТ
- Приблизно однаково
- Не відповіли

приблизно однаковим з обох боків лінії зіткнення, зросло від 0 до 32% з вересня.

Значне уповільнення спостерігалось на КПВВ «Майорське». Кількість осіб, які вказали, що витратили більше часу на проходження блокпостів з боку КУУТ, зросла з 7% у вересні до 22% у жовтні. Протягом жовтня монітори часто вказували на ефективність роботи працівників КПВВ, втім, періодично виникали черги. Наприклад, 11 жовтня

на КПВВ з боку КУУТ працювало лише по 1 вікно паспортного контролю в обох напрямках через тимчасові проблеми з електропостачанням. Черги також утворювалися до місць перевірки особистих речей працівниками ДФС. Кількість працівників, які проводять перевірку часто є недостатньою, зважаючи на інтенсивність руху через КПВВ. Також, монітори зазначили, що після ротації працівників ДФС перевірки стали більш ретельними.

⁵ Державна фіскальна служба України

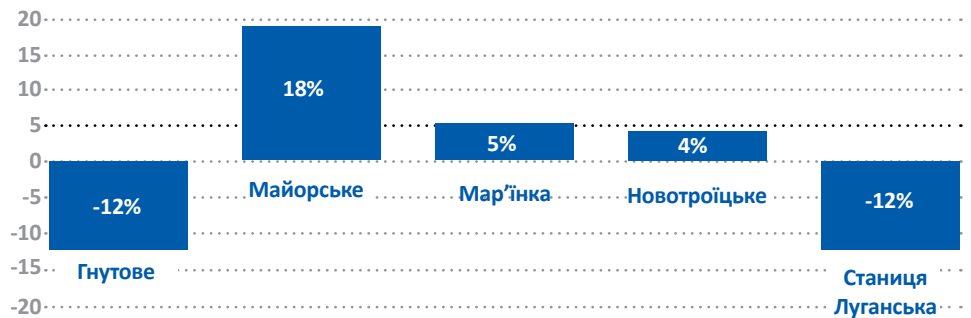
4 ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

Загальний рівень занепокоєності суттєво зріс на КПВВ «Майорське», але знизився на КПВВ «Гнутове» та «Станиця Луганська». Таке зниження на КПВВ «Гнутове» та «Станиця Луганська» переважно пов'язано з реконструкцією та ремонтними роботами на цих КПВВ.

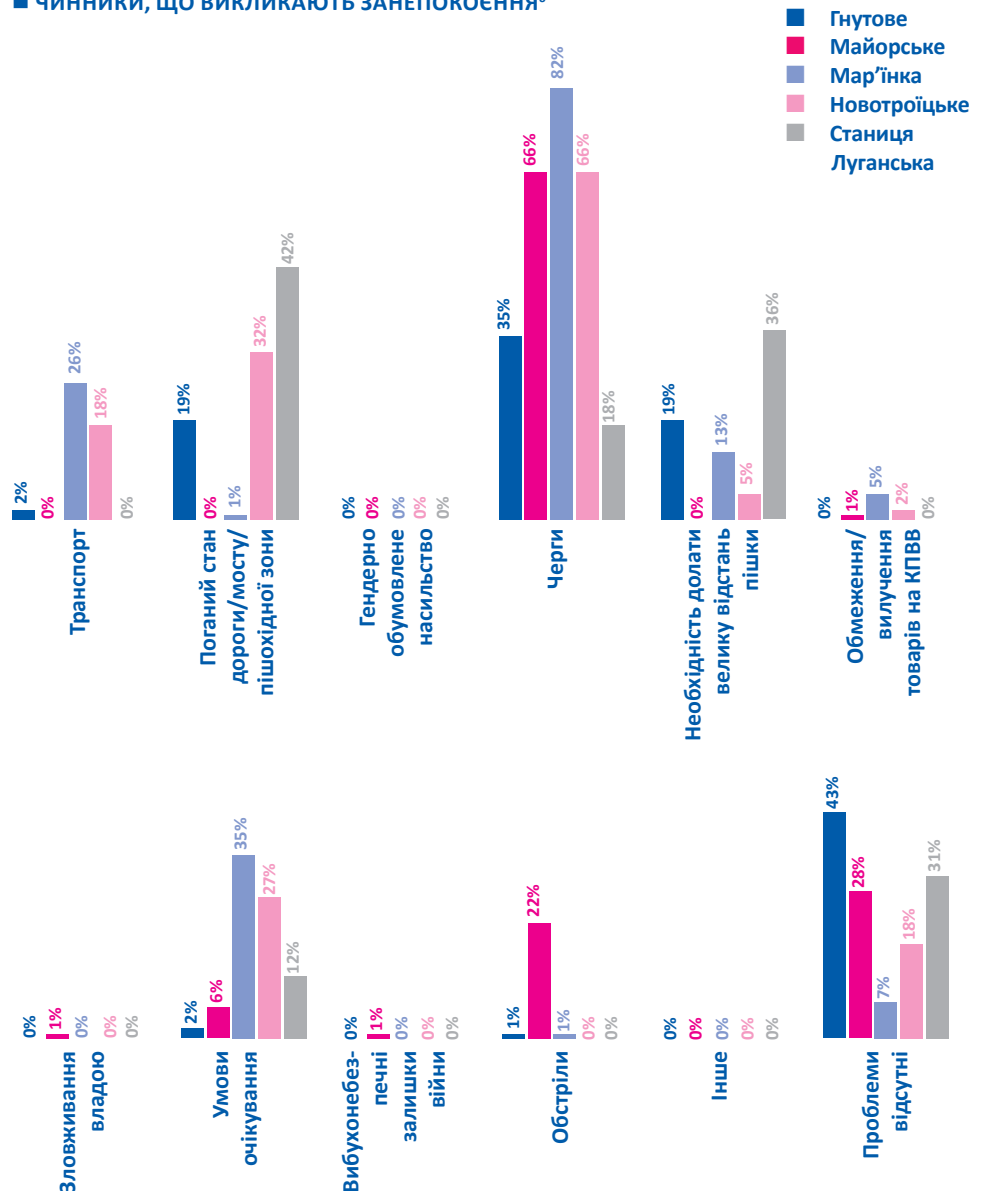
Протягом звітного періоду найбільш помітними були зміни на КПВВ «Станиця Луганська». Частка респондентів, що скаржилися через тривале очікування в чергах знизилася майже на 50% (з 67% до 18%), а скарги щодо умов очікування – на 36% (з 48% до 12%). Ці тенденції на КПВВ «Станиця Луганська» були спричинені реконструкцією, включно зі збільшенням кількості працівників та вікон паспортного контролю, що прискорило процес перетину. Втім, монітори зазначили недостатню кількість місць для сидіння та брак навісів від сонця та дощу, оскільки нові навіси коротші за попередні та не вміщують всіх людей у черзі. Монітори також повідомляли про недостатню кількість інвалідних візків для транспортування маломобільних осіб через міст. Протягом звітного періоду обидва крісла були поламані. УВКБ ООН надало нові крісла 31 жовтня.

Попри часткове покращення, тривале очікування в чергах залишається однією з основних причин занепокоєності респондентів. Кількість подібних скарг різко зросла на КПВВ «Гнутове» та «Майорське» (на 30% та 28% відповідно). За інформацією, отриманою моніторами під час візитів, перевірка особистих речей

■ ДИНАМІКА ЗАГАЛЬНОГО РІВНЯ ЗАНЕПОКОЄНОСТІ

■ ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ⁶

⁶ Респонденти могли обрати декілька чинників

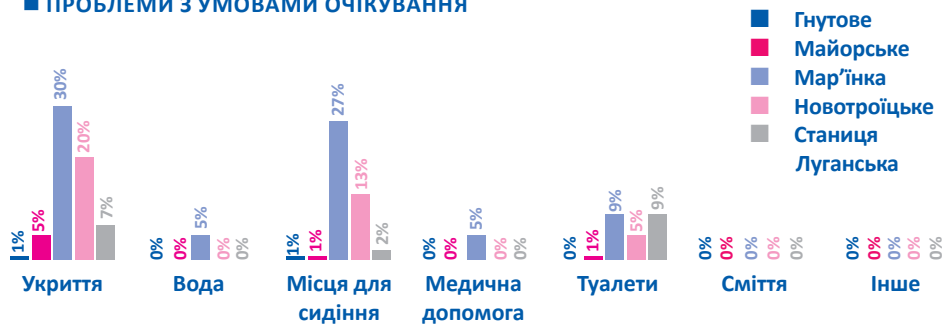
на КПВВ «Гнутове» з боку НКУУТ є більш ретельною, а на КУУТ декілька разів спостерігалось, що працює лише одне вікно паспортного контролю. Втім, інтенсивність руху через КПВВ «Гнутове» залишається найнижчою.

Рівень занепокоєності щодо обстрілів на КПВВ «Майорське» залишається високим, тоді як на інших КПВВ респонденти майже не зазначали їх серед причин. Кількість обстрілів поблизу КПВВ «Майорське», про які повідомляли монітори, суттєво вища, ніж на інших КПВВ.

Незважаючи на реконструкцію, частка респондентів, що висловлювали занепокоєння щодо умов очікування на КПВВ «Мар'їнка» залишалася високою (35%). Такі скарги переважно стосувалися умов на «нульовому» блокуванні, де люди часто змушені годинами очікувати на автобус.

4 особи висловили занепокоєння через зловживання владою працівниками КПВВ. Троє з них були опитані на КПВВ «Майорське» та 1 на КПВВ «Мар'їнка». Двоє з них (чоловік віком 18-34 на КПВВ «Мар'їнка» та жінка у віці від 35 до 59 на КПВВ «Майорське») пояснили, що відчували емоційний тиск та побоювання через вірогідність зловживання владою, хоча не стикалися з такими випадками раніше. Дві інші жінки на КПВВ

■ ПРОБЛЕМИ З УМОВАМИ ОЧІКУВАННЯ

«Майорське» зазначили конкретні інциденти – численні словесні образи на КПВВ з боку НКУУТ та конфлікт з працівником ДФС на КПВВ з боку КУУТ, що виник через непорозуміння. Важливо зазначити, що люди часто не наважуються повідомляти про подібні ситуації, тож рівень занепокоєності з цього приводу, ймовірно, є нижчим за реальний.

Умови очікування залишаються причиною значного занепокоєння на КПВВ «Мар'їнка» та «Новотроїцьке». Втім, реконструкція на КПВВ «Новотроїцьке» вже проводиться, тоді як на КПВВ «Мар'їнка» більшість скарг стосувалися умов очікування на «нульовому» блокуванні, що не облаштований для сотень людей, які годинами чекають там у чергах.

Респонденти на КПВВ «Новотроїцьке» та «Мар'їнка» дещо частіше скаржилися на недостатню кількість навісів від сонця або дощу (на 10% та 5% відповідно). Ця тенденція на КПВВ «Новотроїцьке» ймовірно зумовлена тимчасовими незручностями, пов'язаними з реконструкцією. Скарги на КПВВ «Мар'їнка» переважно стосувалися «нульового» блокування та території перед паспортним контролем з боку КУУТ.

Попри те, що реконструкція на КПВВ «Станиця Луганська» досі незавершена, монітори вже отримали значно менше скарг щодо навісів від сонця або дощу (з 41% у вересні до 7% у жовтні), туалетів (на 28%) та недостатньої кількості місць для сидіння (на 26%).

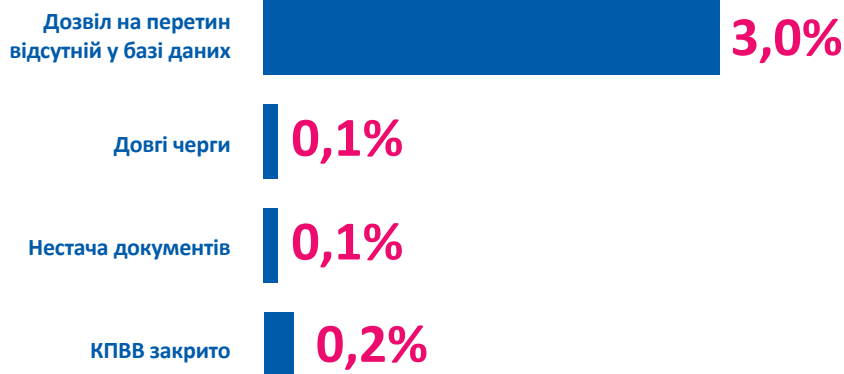
КПВВ «Мар'їнка»

5 НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ

Лише 3.2% всіх респондентів пригадали випадки, коли вони не змогли перетнути лінію зіткнення через КПВВ за останні 6 місяців. Відсутність дозволу на перетин була найбільш поширеною причиною таких випадків. Частка таких респондентів та основна причина залишається майже незмінною протягом усього періоду проведення опитування.

Відсутність представників Координаційної Групи на КПВВ «Гнутове», «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська» унеможлиблює отримання дозволу безпосередньо на КПВВ. Працівники Державної прикордонної служби України можуть допомогти в отриманні дозволу за прискореною процедурою в екстрених випадках, але в решті випадків людям доводиться їхати до Координаційних Центрів на КУУТ.

■ ПРИЧИНИ НЕМОЖЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ⁷

КПВВ «Станиця Луганська»

⁷ Респонденти могли обрати декілька чинників

За додатковою інформацією, будь ласка, звертайтеся: pr@r2p.org.ua

Більше статистичних даних можна побачити за посиланням <https://goo.gl/fZxXD1>